

ЦИКЛ УРОКІВ: ПРОСТІР БЕЗПЕКИ

Тема «Уникнення ураження різними вибухонебезпечними предметами»

Мета:

- **виховна** – виховання почуття відповідальності за своє життя та життя інших людей, формування у дітей пильності та спостережливості до предметів, що їх оточують: на вулиці, в транспорті, в приміщеннях.
- **пізнавальна** – донесення інформації про вибухонебезпечні предмети й речовини, про їхню загрозу життю та здоров'ю.

Форма проведення: розповідь з елементами довідок, повідомлень, бесіди, діалогу.

Місце проведення: навчальна кімната.

Тривалість: 45 хвилин.

Обладнання: мультимедійні засоби для перегляду мультфільму/дитячого фільму про вибухонебезпечні предмети, порожні аерозольні балончики, на яких зображено застережні знаки: «Легкозаймиста», «Вибухова», «Отруйна» речовини.

Методичні рекомендації: ця розробка уроку – орієнтовна. Педагог може за необхідністю доповнити або використати свої напрацювання.

План уроку:

I. Вступна частина

II. Основна частина.

1. Знання, що збережуть життя

1.1. Відлуння війни, або небезпечні знахідки

1.2. Незнайомі предмети невідомого походження, смертельні іграшки

1.3. Сучасні піротехнічні засоби

1.4. Аерозольні балончики

2. Повідомлення про дитячий Інтернет-ресурс «Веб-простір безпеки»

3. Перегляд (на розсуд учителя):

Мультфільму – «Якщо ви знайшли боєприпаси – правила поведінки для дітей»;

Фільму – «Дітям – про загрози вибухонебезпечних знахідок»

III. Підбиття підсумку уроку.

IV. Завдання додому.

Хід уроку

I. Вступна частина

Учитель. Вибухонебезпечними предметами в наші дні можна вважати будь-яку речовину або предмет, які здатні вибухнути й завдавати чимало біди тим, хто не вміє з ними поводитись. Вибухонебезпечні предмети становлять смертельну загрозу. До них належать: артилерійські снаряди; реактивні та інженерні міни; авіабомби; детонатори; ручні гранати; набої різних видів. Усі вони містять вибухові речовини й можуть вибухнути від незначного удару, струсу, переміщення, нагрівання їх в полум'ї.

Сьогодні щонайпильнішу увагу приділяють піротехнічним засобам: петардам, хлопавам, бенгальським вогням, ракетницям тощо.

Навіть аерозольні балончики, які ми бачимо щодня – так само є вибухонебезпечними.

Коли ми знаходимось на вулиці, в громадському транспорті чи приміщенні, ми повинні бути вкрай обережними з предметами, які на перший погляд здаватимуться звичними. Наприклад: сумка або пакет, що лежать поодинокі; звичайна ручка, начебто кимось забута; дитячий м'яч, який так й просить, щоб його підкинули; просто блискучі, яскраві предмети, які так і хочеться взяти в руки і розглянути зблизька – саме на це і розраховує зловмисник!

II. Основна частина

1. Знання, що збережуть життя

1.1. Відлуння війни, або небезпечні знахідки

Учитель. Велика і багата наша українська земля. Багата лісами, полями, гірськими породами, чистими лісовими озерами. Багата скарбами і таємницями, що в глибині землі, але багата часом неочікуваною небезпекою, що затаїлась десятиліттями.

Відтоді, як припинились останні вибухи Радянсько-німецької війни, минуло шістдесят дев'ять років, а земля все ще не перестає воювати. Навіть на порівняно «спокійних» територіях, де пройшло «суцільне» розмінування, щорічно рвуться снаряди і міни. Невідомі предмети завжди привертають увагу дітей. Особливо притягує їх небезпечний спадок минулих воєнних дій, військових полігонів. Хлопчаки з цікавості розшукують різні боєприпаси, намагаються їх розібрати, розпиляти, чи кидають у вогонь, наражаючи себе та оточуючих на небезпеку. А дорослі займаються пошуком металу, щоб заробити копійку, ризикують життям і здоров'ям, демонтуючи небезпечні знахідки та здають до пунктів прийому металобрухту.

Найчастіше причина трагічних наслідків криється в повній відсутності елементарних знань правил поведінки при знаходженні вибухонебезпечних пристроїв та різних підозрілих предметів.

Необхідно пам'ятати, що виявлені вибухонебезпечні предмети, які тривалий час перебували в землі чи воді, становлять ще більшу небезпеку. Від вологи при взаємодії металу та вибухівки утворюються хімічні сполуки — пікрати (зовні вони мають вигляд білих порошкоподібних наростів), що вибухають навіть від невеликого тертя, маленької іскри, незначного удару. Не встигнеш і оком моргнути, як снаряд чи граната розлетяться на сотні осколків, здатних спричинити смерть чи каліцтво.

Зовнішній вигляд боєприпасів від тривалого перебування в ґрунті або у воді сильно змінюється: під впливом вологи вони деформуються, іржавіють і від найменшого дотику можуть вибухнути. Ця зброя може розірватися в руці. Відомо чимало випадків, коли хлопці, не підозрюючи про небезпеку, гралися знайденими предметами. Гра з вибухонебезпечними предметами загрожує втратою здоров'я не лише тому, хто вирішив погратися, але й товаришеві, який стоїть поруч.

Тому в разі виявлення незнайомих предметів або схожих на вибухонебезпечні,

СЛІД ПАМ'ЯТАТИ:

- у жодному разі не можна торкатися знахідок власноруч і дозволяти це робити іншим;
- про знайдені підозрілі предмети слід негайно повідомити дорослих (МНС, у школі, міліції, найближчій установі);
- не можна розпалювати багаття поблизу знахідки;
- слід запам'ятати дорогу до того місця, де була виявлена знахідка, й поставити застережний знак.

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- брати вибухонебезпечний предмет у руки, зберігати його, нагрівати та ударяти по ньому;
- переносити, перекладати, перекочувати його з місця на місце;
- намагатися розібрати;
- використовувати для розведення вогню, кидати, класти у вогонь;
- заносити в приміщення;
- закопувати в землю;
- кидати в криницю або річку;
- здавати на металобрухт;

- використовувати для виготовлення саморобних піротехнічних засобів - петард чи вибухових пакетів.

Невиконання цих вимог і правил може призвести до тяжких наслідків, що, на жаль, трапляються дуже часто. Також пам'ятайте, що знешкоджувати вибухонебезпечні предмети мають тільки спеціально підготовлені фахівці піротехнічних груп, які пройшли фахову підготовку та мають навички роботи з «відлунням війни».

1.2. Незнайомі предмети невідомого походження, смертельні іграшки

Учитель. До небезпечних знахідок також можна віднести і звичайні предмети, які лежать, наче кимось забуті або загублені. Натрапити на незнайомі предмети можна скрізь: у громадському транспорті, на вулиці, в приміщеннях. Вони можуть бути дуже небезпечними, тому

У ЖОДНОМУ РАЗІ НЕ БЕРІТЬ ЇХ У РУКИ, ЯК БИ ЦІКАВО ВАМ НЕ БУЛО.

Йдучи по вулиці, звертайте увагу на підозрілі предмети:

- невідомий згорток або деталь, яка лежить у салоні машини чи прикріплена зовні;
- залишки різних матеріалів, які не повинні перебувати в цьому місці (мішки, згортки, пакети, дроти);
- висячі дроти або ізоляційна стрічка;
- сумка, портфель, коробка;
- яскраві коробочки, різні привабливі предмети у вигляді трубочок, ручок, просто блискучі предмети, які так і хочеться взяти в руки і розглянути зблизька – саме на це і розраховує зловмисник!
- предмети, з яких лунають звуки (цокання годинника, ритмічні сигнали),

Одним словом – все, що привертає увагу.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ:

- Негайно повідом міліцію в усній формі, зателефонуйте на **101**, або дорослих про знахідку!
- помітивши річ без господаря, обов'язково зверніться до працівника міліції або іншої посадової особи, повідомте машиніста метро, водія автобуса (тролейбуса, трамвая);
- ні в якому разі не чіпайте знахідки і відійдіть від неї якнайдалі.
- не користуйтеся мобільним телефоном або іншими засобами радіозв'язку на відстані ближче ніж 50 м. Оскільки використання радіомагнітного випромінювання здатне викликати спрацювання радіовибухівника.

Учитель. За якими ж ознаками можна визначити вибухонебезпечний предмет?

Як правило, такі предмети характеризуються видовженою формою; наявністю дротів, що стирчать або тягнуться врізнобіч; дивними звуками (цокання годинника, шипіння, виділення газу тощо); світловими сигналами (блимання лампочки тощо).

Майже всі вибухові речовини отруйні, чутливі до механічних дій та нагрівання. Маючи справу з вибуховими речовинами, слід бути дуже уважними й обережними. Одна з основних причин нещасних випадків з вибуховими пристроями – грубе порушення елементарних правил безпеки.

1.3. Сучасні піротехнічні засоби

Учитель. Чи згодні ви, що вибухонебезпечні предмети – це не тільки бомби, снаряди, міни, гранати часів Радянсько-німецької війни і саморобні вибухівки?

Новорічні та Різдвяні свята полюбляють і діти, і дорослі. Чомусь побутує думка, що справжнє свято не може обійтись без звукових та світлових ефектів у вигляді феєрверків, петард, салютів. На жаль, рідко хто задумується над тим, яку небезпеку приховують у собі піротехнічні вироби побутового призначення.

Іноді свято може закінчитись і таким жахливим феєрверком.

Ці предмети здатні розриватися в руках людини, яка не вміє з ними поводитися. Можливий також інший варіант, коли така річ зроблена з порушеннями технології виготовлення. Така іграшка може призвести до небезпечних і тяжких наслідків. Невміле та неграмотне використання піротехнічних виробів іноді призводить до непередбачуваних ситуацій: палаючі ракети залітають на балкони квартир, розбивають шибки вікон у будинках. Внаслідок необережного поводження з петардами трапляються нещасні випадки, під час яких чимало людей, а особливо дітей, отримують травми очей, опіки рук тощо. На жаль, інколи ці міні-вибухонебезпечні предмети можна побачити і в дитячих руках. Відомі випадки, коли діти залишалися без верхніх або нижніх кінцівок, без очей тощо.

Щоб уникнути нещасних випадків, слід точно знати інструкції щодо використання петард у побуті. Займатися цим повинні дорослі люди, які добре розуміють наслідки їхнього неправильного застосування.

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- користуватися саморобними піротехнічними засобами;
- запалювати бенгальські вогні біля ялинки, при великому скупченні людей, біля дітей у маскарадних костюмах;
- підривати петарди в приміщенні, в покинутих будівлях, біля житла людей;
- цілитися хлопавкою в обличчя, стріляти в легкозаймисті предмети.

РАКЕТНИЦЯ ДЛЯ ФЕЄРВЕРКІВ ПОВИННА ПЕРЕБУВАТИ ЛИШЕ В РУКАХ ДОСВІДЧЕНОГО ДОРΟΣЛОГО.

Учитель. Можливо, хтось із вас, діти, хоче доповнити щось про піротехнічні засоби?

1-й учень. Над виробництвом феєрверків працюють учені-піротехніки. Є навіть ціла наука піротехніка («наука про горіння»). Піротехніка – це складна наука. Вона допомагає детективам знаходити терористів, а будівельникам і гірникам – прокласти дороги. Піротехніки створюють сигнальні ракети й прискорювачі для космічних ракет. Для виготовлення феєрверків, які раніше називали бризками світла, використовують порох.

2-й учень. Чорний порох винайшли в Китаї ще до нової ери, але дуже довго зберігали його формулу в секреті. У XII столітті порох почали використовувати в усьому світі – у гірничій справі та будівництві. А в XIV столітті з нього почали виготовляти запали для гармат і мушкетів. Порох і сьогодні є ідеальною вибуховою речовиною – він займається від однієї іскри.

3-й учень. В Іспанії під час розвантаження піротехнічної продукції на фабриці пролунав потужний вибух. Загибло 22 робітники, 600 отримали поранення.

4-й учень. Працюючи з порохом у 1867 році, А. Нобель одержав динаміт, що в перекладі з грецької означає «сила». За допомогою динаміту будують дороги, тунелі, добувають вугілля. Використовують його й при виготовленні зброї. Для дітей ця речовина смертельно небезпечна.

Учитель. Вибухонебезпечними можуть бути й балони з-під природного газу, кисню, ацетилену тощо, а також незнайомі вам предмети чи пристрої. Будь-який вибух зазвичай завдає шкоди здоров'ю людини.

У кожному будинку є газові плити, які мають інструкцію з використання. Порушення цієї інструкції може призвести до вибуху. Ось чому маленьким дітям заборонено користуватися газовими плитами.

Нерідко учні граються з хімічними речовинами, які здатні вибухати. Діти інколи не розуміють, що проводити досліди й експериментувати з невідомою речовиною досить небезпечно. Такі досліди або експерименти дуже часто закінчуються бідою, внаслідок чого, і це в кращому разі, дитина потрапляє до лікарні. Проте відомо чимало випадків, коли ці ігри закінчувалися смертю.

Отже, не грайтесь з вибухонебезпечними предметами! Застерегайте від цього своїх товаришів! Пояснійте їм, що такі ігри вкрай небезпечні!

1.4. Аерозольні балончики

Учитель. Як ви гадаєте, аерозольні балончики, якими ми користуємося в побуті: лак для волосся, засоби від тарганів, освіжувачі повітря – так само є вибухонебезпечними?

- Що може статися, коли люди порушують правила користування ними?
- Ви звертали увагу на те, що пишуть на балончиках, аби попередити біду?
- Чому треба дотримуватися цих застережень?

(Заслуховування відповідей учнів).

На небезпечних предметах, як правило, є такі застережні знаки.

Запам'ятайте їхній вигляд та що вони означають!

Легкозаймиста
речовина

Вибухова
речовина

Отруйна
речовина

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- підігрівати, розкривати аерозольні балончики, тому що може виникнути пожежа.
- підкидати або кидати з висоти навіть порожні балончики, оскільки, розбившись внизу, вони можуть спричинити також пожежу.

Були випадки, що балончик від лаку для волосся довгий час знаходився на сонці, коли господиня взяла в руки, щоб скористатися – він вибухнув.

2. Повідомлення про дитячий Інтернет-ресурс «Веб-простір безпеки»

<http://child.mns.gov.ua/>

Державна служба України з надзвичайних ситуацій та Координатор проектів ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі) створили Інтернет-ресурс «Веб-простір безпеки» для інформування дітей про ризики та загрози, пов'язані з вибухонебезпечними предметами, на які можна випадково натрапити в Україні. Відео, фото та інші матеріали, розміщені на цьому ресурсі, допоможуть відвідувачам порталу краще зрозуміти правила безпеки в тих ситуаціях, коли вони знаходять залишки минулих воєн та різного роду військові предмети. Також сайт подає поради щодо безпечної поведінки в інших надзвичайних ситуаціях, рекомендує здоровий та активний спосіб життя.

3. Перегляд:

Мультфільму – «Якщо ви знайшли боєприпаси – правила поведінки для дітей»;

Фільму – «Дітям – про загрози вибухонебезпечних знахідок» (25 хв.).

<http://www.osce.org/uk/ukraine/119735>

III. Підбиття підсумку уроку

Правило 1. Знайшовши підозрілий предмет, не можна:

- наближатися до нього;
- пересувати його або брати в руки;
- кидати, ударяти по ньому;
- приносити предмет додому, у табір, до школи.

Від найменшого дотику до нього може статися вибух величезної сили.

Правило 2. Негайно повідом міліцію в усній формі, зателефонуй на **101**, або дорослих про знахідку!

Правило 3. Не грайся аерозольними балончиками.

Тест «так чи ні?»

1. **Якщо по дорозі до школи ти знайдеш невідомий предмет, то:**

- а) заховаєш його, а йдучи зі школи, забереш;
- б) повідомиш про це дорослих;
- в) спробуєш сам розібратися, що це таке.

2. **Ацетон, розчинники фарб використовуються:**

- а) для технічних потреб;
- б) для будівництва;
- в) для забави;
- г) як харчовий продукт.

Запитання на закріплення матеріалу:

- Які ти знаєш вибухонебезпечні предмети?
- Чому вони так називаються?
- Чому вони залишилися в землі після останньої війни?
- Чому інколи важко розпізнати бомби, гранати, міни, патрони, снаряди?
- Де на них можна натрапити?
- Що треба робити, побачивши такий предмет?
- Чому до нього не можна наближатися, брати в руки?
- Чому від найменшого дотику до такого предмета може статися вибух величезної сили?
 - Коли предмети можуть стати небезпечними?
 - Для чого на аерозольних балончиках роблять застережні надписи?
 - Як ви розумієте слово «вибухонебезпечний»?
 - Яку небезпеку являють вибухонебезпечні предмети?
 - Які ви бачили вибухонебезпечні предмети?

IV. Завдання додому

Учитель. На домашнє завдання вам потрібно скласти розповідь на тему «Моя поведінка і дії на випадок виявлення вибухонебезпечного предмета».

Роздає дітям «Пам'ятку». Діти, цю «Пам'ятку» уважно перечитайте самі і покажіть її своїм домашнім – батькам, братикам, сестричкам. Запитайте їх, чи вони знають, як поводитись в такій ситуації, проведіть з ними бесіду.

Використані Інтернет-джерела:

http://mosvitaot.ucoz.com/publ/bezpeka_zhittedijalnosti/nebezpechni_znakhidki/5-1-0-26;

[http://child.mns.gov.ua/content/r2-1.html;](http://child.mns.gov.ua/content/r2-1.html)

Мультфільм – «Якщо ви знайшли боєприпаси – правила поведінки для дітей»:

<http://www.osce.org/uk/ukraine/119735>

Фільм (25-хв.) – «Дітям – про загрози вибухонебезпечних знахідок»:

<http://www.osce.org/uk/ukraine/119735>

[http://ukped.com/vihovni-zahodi/1752.html;](http://ukped.com/vihovni-zahodi/1752.html)

http://www.m.gorod.cn.ua/news_52680.html

<http://poltava.mns.gov.ua/news/73.html>

<http://uk.wikipedia.org/wiki>

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ ВСІХ: І ДОРΟΣЛИХ, І МАЛИХ

Більшість терористичних актів, в тому числі за участю терористів-смертників, здійснюється за допомогою вибухових пристроїв. Більшість вибухів відбувається в громадських місцях, на вулицях, в магазинах, автобусах. Крім самого вибуху, серйозну небезпеку також представляє паніка, що при цьому виникає. Рятуючись, люди здатні завдати один одному важкі травми. Тому необхідно усвідомити необхідні правила та порядок поведінки при виявленні вибухонебезпечного предмета:

Йдучи по вулиці, звертайте увагу на підозрілі предмети:

- ☉ наявність невідомого згортка в машині, на сходах, в громадському місці тощо;
- ☉ натягнутий дріт, шнур;
- ☉ дроти або ізолююча стрічка, що прикріплена до машини або звисає з-під неї;
- ☉ чужа сумка, портфель, коробка, який-небудь предмет, що опинився поблизу від вашого автомобіля, дверей квартири.

При виявленні підозрілого предмета:

- ☉ не обстежуйте його самостійно;
- ☉ не користуйтеся мобільним телефоном поблизу нього;
- ☉ терміново повідомте про знахідку в міліцію за тел. **101**;
- ☉ не накривайте ніяким предметом, не засипайте чи не заливайте і не пересувайте його;
- ☉ тримайтеся від предмета на достатній відстані і краще за перепоною;
- ☉ до прибуття міліції нікого не підпускайте до предмета;
- ☉ не підіймайте паніки.

Здійснюючи поїздки в громадському транспорті, звертайте увагу на залишені: сумки, портфелі, згортки та інші «випадково забуті» предмети, в яких можуть знаходитися саморобні вибухові пристрої. При виявленні, негайно повідомте про це водія або працівника міліції. Не відкривайте підозрілі предмети і не чіпайте руками, попередьте людей, які знаходяться поруч про можливу небезпеку.

Категорично забороняється:

- ☉ користуватися незнайомими предметами, знайденими на місці роботи;
- ☉ зрушувати з місця, перекочувати вибухонебезпечні предмети з місця на місце, брати в руки;
- ☉ піднімати, переносити, класти в кишеню або портфель тощо;
- ☉ поміщати вибухонебезпечні предмети в багаття або розводити вогонь над ними;
- ☉ закопувати в землю або кидати у водойми;
- ☉ наступати або наїжджати на них;
- ☉ самостійно приймати спроби їх знешкодити.

Пам'ятайте! Зовнішній вигляд предмета може приховувати його справжнє призначення. Замість камуфляжу для вибухових пристроїв використовуються звичайні сумки, пакети, згортки, коробки тощо. Будь-який предмет, знайдений на сходах або в під'їзді, може становити небезпеку для життя. Будьте пильні і не бійтеся зайвий раз потурбувати міліцію з цього приводу. Своїми правильними діями ви можете врятувати своє життя і життя багатьох людей!!!